

OAK
FOUNDATION

DISCIPLINĂ OPȚIONALĂ

RELAȚII ARMONIOASE ÎN FAMILIE

Curriculum
pentru clasele a X-a – a XII-a

Chișinău
2017

Ministerul Educației
al Republicii Moldova

OAK
FOUNDATION

RELAȚII ARMONIOASE ÎN FAMILIE

Curriculum
pentru clasele a X-a – a XII-a

Chișinău 2017

Aprobat:

la ședința Consiliului Național pentru Curriculum din cadrul Ministerului Educației al Republicii Moldova, proces verbal nr. 4 din 2.09.2014;

Prezentul document a fost elaborat în cadrul Programului împotriva traficului de persoane în Europa de Est și Sud-Est, implementat în Republica Moldova de Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii „La Strada”, finanțat de Ministerul Afacerilor Externe al Regatului Unit al Danemarcei și cu suportul financiar al Fundației OAK.

Prezenta publicație a fost editată cu suportul financiar al Consiliului Medical de Cercetare din Africa de Sud prin Inițiativele de Cercetare în domeniul Violenței Sexuale susținute de Banca Mondială.

ECHIPA DE LUCRU:

Autori:

Mariana Copacinschi,

licențiat în filologie, master în psihologie, psiholog, Centrul Internațional „La Strada”

Consultant:

Valentina Olaru, doctor în pedagogie, lector superior, Catedra de Științe ale Educației, Universitatea de Stat din Moldova.

Recenzenți:

Otilia Dandara, Dr. hab., profesor universitar, prorector pentru activitatea didactică, Universitatea de Stat din Moldova, mun. Chișinău.

Otilia Stamatina, Dr. Conferențiar, șef de laborator în domeniul Științei Psihologiei Aplicate, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, mun. Chișinău.

Tatiana Turchină, lector universitar, psiholog, psihoterapeut de familie și cuplu, Catedra Psihologie Aplicate, Universitatea de Stat din Moldova, mun. Chișinău;

Angela Cucer, profesor de biologie, grad didactic superior, Liceul Teoretic „B. P. Hașdeu”, mun. Bălți

Redactor:

Liliana Istrate-Burciu, Nicolae Misail, Centrul Internațional „La Strada”

Ediția a II-a

pentru Mariana

- ... O dedicată apărătoare a drepturilor femeii,
- O inspiratoare a întregii echipe,
- O bună prietenă

CUPRINS

Preliminaii	4
I. Repere conceptuale ale disciplinei „Relații armonioase în familie.....	6
II. Competențe cheie/transversale dezvoltate în cadrul disciplinei.....	9
III. Competența generală și competențele disciplinei	13
IV. Repartizarea temelor pe clase și pe unități de timp	20
V. Sugestii metodologice	25
VI. Sugestii de evaluare	28
VII. Referințe bibliografice	30

PRELIMINARIU

Violența este, fără îndoială, una dintre temele recurente ale societății contemporane. Una din formele ei de manifestare, violența în familie, a devenit în ultimul timp în Republica Moldova un subiect frecvent mediatizat. Societatea începe să conștientizeze seriozitatea problemei, care, până nu demult, era văzută ca ceva obișnuit. O realitate a zilelor noastre reprezintă și escaladarea violenței în rândul tinerilor, cauzele fiind diverse: *abandonul copiilor, proliferarea vagabondajului infantil/copiii străzii, creșterea ratei divorțurilor, a procentului de familie dezintegrate sau a celor ce nu reușesc în educația copiilor etc.*

Un specific aparte are violența instalată la etapa inițierii relațiilor cu persoanele de sex opus. Fie că vorbim despre violența fizică, fie de cea psihologică sau sexuală, amploarea fenomenului nu poate fi trecută cu vederea. Conștientizarea fenomenului violenței interpersonale trebuie să reprezinte o preocupare constantă a tuturor actorilor mediului educațional ce își aduc contribuția în formarea personalității.

În cei peste șapte ani de activitate a Serviciului de asistență telefonică gratuită pentru victimele violenței în familie **Telefonului de Încredere 0 8008 8008** au fost recepționate peste 12.500 de apeluri, dintre care multe au reflectat cazuri de violență la etapa inițierii relațiilor. Dintre beneficiarii adolescenți, unii au cunoscut experiența violenței fizice din cauza iubiților, alții au declarat că au fost supuși presiunii pentru a avea contacte sexuale nedorite (care variază de la sărut la act sexual). Și mai alarmante sunt cazurile de violență între adolescenții care au început viața sexuală de comun acord, dat fiind faptul că sentimentul de apartenență, atât din partea victimei, cât și în special din partea agresorului, este foarte puternic.

Astfel, amploarea violenței în relațiile tinerilor, experiența acumulată în lucrul cu adolescenții, conștientizarea rolului mediului educațional în formarea adolescenților ne-au determinat să conceptualizăm un curriculum la disciplina „*Relații armonioase în familie.*” Destinat elevilor ciclului liceal, aceasta are drept scop accentuarea caracterului complex și transversal al problematicii abordate, dar și valoarea practică a subiectelor recomandate în curriculum pentru dezvoltarea competențelor non-violente de viață.

Considerăm că anume perioada adolescenței este cea mai indicată pentru formarea abilităților de relaționare interpersonală. Sporirea considerabilă a gândirii, nuanțarea acesteia, dezvoltarea capacității de înțelegere, a spiritului critic și auto-critic, îi fac capabili pe adolescenți să perceapă complexitatea diverselor aspecte ale relaționării interpersonale.

Idealurile de viață, conturate în preadolescență, au un caracter realist în adolescență, ceea ce îi determină pe adolescenți să însușească noi cunoștințe și să-și construiască propriile relații reale. Adolescentul își structurează personalitatea într-o formă durabilă, manifestându-și capacitatea lui de a se autoinstrui și de a se autoeduca, demonstrând responsabilitate, inclusiv în formarea relațiilor premaritale.

Odată cu acestea are loc un proces de schimbare a imaginii de sine, conjugată cu tendința adolescentului de a se redefini ca persoană, de a fi „unic” și a stabili relații speciale. Adesea procesul de „creare” a unei noi identități, inclusiv a celei sexual-relaționale, poate avea loc și prin opoziția față de imaginea relațiilor indezirabile din familia de origine și adoptarea unor noi norme de relaționare.

Totodată, pentru această perioadă de vârstă, nevoile de dezvoltare ale adolescentului sunt orientate spre însușirea și consolidarea deprinderilor de viață independentă, fapt care trebuie considerat o oportunitate pentru sistemul educațional în vederea formării deprinderilor de relaționare. Manifestările de violență în relații la adolescenți pot fi considerate o escaladare a proceselor emoționale din nucleul societății actuale, dar și din practica generațiilor anterioare succesive. Dacă adolescentul nu învață cum să-și distrugă propriile șabloane emoționale, procesul va continua de-a lungul mai multor generații, iar consecințele sunt inevitabile.

Astfel, pe termen lung, formarea deprinderilor non-violente de viață în relațiile adolescenților va contribui la promovarea egalității gender, creșterii unor noi generații sănătoase și non-violente. Persoanele care au cultură și abilitate de relaționare non-violentă sunt mai protejate față de riscul de a atrage și a menține relații cu parteneri violenți, dar și de a construi relații violente în diferite medii sociale.

I. REPERE CONCEPTUALE ALE DISCIPLINEI „RELAȚII ARMONIOASE ÎN FAMILIE”

Comunicarea consecințelor negative ale violenței în familie este una dintre abordările principale în programele de educație non-violentă în familie. A contribui la prevenția unor acte violente înseamnă a oferi adolescenților informații despre consecințele negative ale comportamentelor agresive și a le forma competențe de depășire a situațiilor-problemă fără aplicarea metodelor violente. Experiența specialiștilor a demonstrat că prezentarea informațiilor despre actele de violență nu este suficientă pentru a determina schimbarea atitudinii adolescenților față de violența în familie. Multe programe educaționale de prevenire a comportamentelor violente pentru adolescenți eșuează pentru că pornesc de la convingerea că informarea determină respingerea unui comportament violent. Disciplina **Relații armonioase în familie** vine cu o abordare activ-participativă a procesului de formare a competențelor și se adresează elevilor-adolescenți, elevi ai ciclului liceal.

Scopul general al disciplinei rezidă în formarea competențelor de a dezvolta relații de familie durabile prin însușirea de noi cunoștințe, evaluarea propriei experiențe și experimentarea modelelor noi de relaționare, în situații simulate.

Aspectul inovativ al acestui curriculum constă în faptul că planificarea activităților se bazează pe ideea potrivit căreia învățarea este mai eficientă când informațiile despre comportamentul violent sunt însoțite de informații și modalități concrete de schimbare a comportamentului dat, de formare a competențelor emoționale și sociale corespunzătoare, ceea ce, de altfel, vine în deplină concordanță cu exigențele reformei educaționale din Republica Moldova.

Demersul instructiv-formativ este orientat spre formarea și dezvoltarea, în mod integrat, a cunoștințelor, deprinderilor, atitudinilor, valorilor de viață, precum

și spre sporirea motivației tinerilor pentru participarea la activități. Fiecare activitate/exercițiu se axează pe situații concrete de viață, care îi provoacă pe participanți să analizeze, să cerceteze, să ia decizii argumentate, să soluționeze problemele în cel mai eficient mod posibil.

Rolul cadrelor didactice în organizarea demersului educativ este de a ajuta tinerii să valorifice experiențele anterioare pentru a dezvolta atitudini, credințe și deprinderi cognitive și, totodată, a-și lărgi baza lor de cunoștințe și competențe de relaționare. Astfel, impactul scontat al disciplinei este de a crea oportunități pentru transferul competențelor de relaționare armonioasă în diferite contexte sociale, mai cu seamă, în relațiile de familie. Prin dezvoltarea abilităților de autoreglare, tinerii vor servi drept model printre semenii în promovarea relațiilor armonioase.

Curriculumul disciplinei propune un spectru larg de conținuturi relevante pentru formarea unor relații non-violente și este proiectat din perspectiva inter- și transdisciplinară, în jurul competențelor-cheie comune disciplinelor din învățământul liceal, deși nu există o identitate absolută cu acestea. Dezvoltarea fiecărei competențe se realizează, cu precădere, în cadrul orelor la disciplina dată ca și curs opțional sau cerc extrașcolar, dar este posibilă și exersarea competențelor specifice în cadrul disciplinelor existente în planul-cadru, precum educația civică și dirigenția. Acest fapt demonstrează caracterul interdisciplinar al disciplinei date.

Principiile fundamentale care au orientat elaborarea curriculumului la disciplina **Relații armonioase în familie** sunt:

- *principiul corelării competențelor și conținuturilor* cu nevoile reale de dezvoltare ale elevilor (principiul abordării proactive);
- *principiul compatibilizării* cu finalitățile propuse prin curriculumul național și cel european din perspectiva consolidării competențelor transver-sale;
- *principiul contextualizării învățării* prin relaționarea acesteia cu aspecte concrete din viața elevului, cu preocupări personale, situații de criză;
- *principiul participării active, responsabile, productive și conștiente* la propria învățare;
- *principiul accesibilității conținuturilor*, care presupune ajustarea conținuturilor educaționale la vârsta și particularitățile individuale ale elevilor;
- *principiul motivației optime.*

Prezentul curriculum este orientat spre schimbări atitudinal-comportamentale ale

tinerilor. Astfel, aplicarea curriculumului va contribui la promovarea unor **valori și atitudini**, precum ar fi:

- cultivarea unei imagini de sine pozitivă;
- relaționarea constructivă cu cei din jur;
- atitudinea proactivă în viața personală și socială;
- capacitatea de autoanaliză a propriilor greșeli și eșecuri de relaționare socială;
- creșterea autonomiei în formarea și menținerea relațiilor interpersonale;
- elaborarea de soluții alternative în relațiile cu ceilalți;
- autoevaluarea realistă a potențialului personal;
- asumarea unui set de valori personale, care să confere identitate persoanei;
- gândire critică, flexibilă și prospectivă;
- respectul între genuri, generații și culturi.

Dezvoltarea personală a elevilor este una decisivă în cadrul cursului. Participând la orele care valorifică acest aspect, la final elevii:

- au o atitudine non-discriminatorie față de persoanele de sex opus;
- pot distinge stereotipurile gender, rolurile gender;
- înțeleg mai bine importanța valorilor familiale pozitive și acționează în baza acestora;
- identifică granițele personale în relațiile de familie și acționează în corespundere cu acestea;
- își asumă responsabilitatea pentru propriile acțiuni în relațiile de familie;
- adoptă comportamente ce contribuie la formarea unei relații non-violente de familie;
- elaborează și aplică planuri de dezvoltare a relațiilor de familie;
- identifică acțiunile abuzive și reacționează corect în caz de violență.

Curriculumul poate constitui o sursă importantă și pentru activitatea altor *profesioniști* care lucrează cu și pentru copiii și tinerii – psihologii școlari, asistenții sociali, lucrătorii din sfera tineretului, membrii organizațiilor neguvernamentale ș.a.

II. COMPETENȚE CHEIE / TRANSVERSALE DEZVOLTATE ÎN CADRUL DISCIPLINEI

La baza disciplinei *Relații armonioase în familie* stau **competențele-cheie/transversale**. Acestea sunt relevante pentru fiecare disciplină școlară, dar au prioritate diferită, în funcție de specificul demersului didactic al fiecărei discipline în parte. Din perspectiva disciplinei *Relații armonioase în familie*, ele pot fi integrate și prioritizate în zece momente principale.

1. Competența de autoevaluare și autocunoaștere

Competența de autoevaluare și autocunoaștere este prima pe lista priorităților acestei discipline, deoarece componenta de bază a cursului este formarea competențelor de relaționare și ea derivă din gradul de autocunoaștere și autoevaluare inter- și intrapersonală. Disciplina *Relații armonioase în familie* pune accent deosebit pe gândirea critică în scop de autodezvoltare și autoafirmare, asumare a responsabilității pentru relaționare cu potențialii parteneri, adaptare la situații și contexte noi de relaționare. Toate activitățile oferă elevilor oportunități de a se autoevalua, a se cunoaște, a adopta atitudini responsabile în procesul de formare și menținere a relațiilor interpersonale.

2. Competența de relaționare interpersonală, interculturală și competențele civice

Competența de relaționare interpersonală cuprinde toate formele comportamentale care trebuie stăpânite pentru ca un individ să fie capabil să participe eficient și constructiv la viața socială și să rezolve conflictele, dacă e cazul. Competențele civice permit oamenilor să participe integral la viața civică, în baza cunoașterii conceptelor și structurilor social-politice, angajându-se să promoveze o participare activă și democratică.

Conținuturile disciplinei *Relații armonioase în familie* oferă contextul necesar pentru a comunica constructiv cu potențialii parteneri, în situații distinc-

te, a manifesta toleranță, a exprima și înțelege diferite puncte de vedere privind relaționarea interpersonală și crearea familiei, a fi empatic cu potențialii parteneri, componente specifice ale competenței de relaționare interpersonală, interculturală și competențe civice.

O competență **necesară tinerilor este să poată face** distincție între relațiile dezirabile și indezirabile, să facă față stresului și frustrării în relațiile interpersonale și să le exprime în mod adecvat și constructiv.

3. Competența acțional-strategică

Competența acțional-strategică ține de procesul de planificare și implementare a planurilor în mod corespunzător, spre a vedea rezultatele finale, precum și spre a propune soluții pentru situațiile problematice din orice domeniu. Competența de acționa independent și creativ în diferite situații de viață este una dintre caracteristicile de bază ale competenței acțional-strategice, fiind eminamente necesară în procesul de relaționare interpersonală.

Disciplina **Relații armonioase în familie** a fost elaborată astfel, încât să ofere exerciții și sarcini specifice care să solicite, dar și să formeze competența dată.

4. Spirit de inițiativă și antreprenoriat

Spiritul de inițiativă și antreprenoriat se referă la capacitatea persoanei de a transforma ideile în acțiuni. Acesta presupune creativitate, spirit inovativ, asumarea riscurilor, precum și capacitatea de a planifica și gestiona proiectele astfel încât să poată atinge obiectivele propuse. Acest lucru îi ajută pe oameni nu doar în viața lor cotidiană, acasă și în societate, dar și la locul de muncă.

Abilități legate de managementul proactiv implică planificarea, organizarea, gestionarea, conducerea și delegarea, analiza, comunicarea, informarea, evaluarea și înregistrarea, reprezentarea și negocierea eficientă, activitatea individuală și în cooperare. Abilitățile de a judeca și identifica punctele forte și slabe ale persoanei, de a evalua și asuma riscuri atunci când este cazul, sunt importante și în cadrul acestei discipline. O atitudine antreprenorială este caracterizată prin inițiativă, pro-activitate, independență și inovație în viața personală și socială. Ceea ce include motivație și determinare în vederea atingerii obiectivelor, scopurilor personale sau scopurilor comune.

5. Competența de a învăța să înveți

„A învăța să înveți” cuprinde disponibilitatea de a organiza și a reglementa propriul proces de învățare, în mod individual sau în grup, a organiza eficient timpul, a rezolva probleme, a achiziționa, a procesa, a evalua, a asimila și a aplica noi cunoștințe și deprinderi într-o varietate de contexte – acasă, la serviciu, în sfera educației. În termeni mai generali, „a învăța să înveți” contribuie în mod eficient la managementul traseului personal și profesional. Competența de a învăța să înveți ajută elevii să se bazeze pe experiențele anterioare de învățare și de viață pentru a utiliza și aplica cunoștințele și abilitățile în mai multe contexte: acasă, la serviciu. Metodologia propusă pentru desfășurarea orelor din cadrul disciplinei valorifică anume aceste idei.

6. Competența de comunicare în limba maternă

Comunicarea înseamnă a exprima și interpreta gânduri, sentimente și fapte atât pe cale orală, cât și în scris (ascultare, vorbire, lectură și scriere) și de a interacționa într-un mod adecvat în cadrul întregii game de contexte sociale și culturale – la studii, la serviciu, acasă sau în timpul liber. Această competență include și capacitățile de a distinge și utiliza diferite tipuri de texte, a căuta, colecta și prelucra informație, a formula și exprima argumente orale și în scris în mod convingător. Temele sunt axate pe formarea competențelor de comunicare constructivă, formarea competențelor atitudinale și emoționale necesare procesului de comunicare, recepționarea, prelucrarea informațiilor și transmiterea feed-back-ului corespunzător, formarea unei atitudini empaticе, tolerante în relațiile de familie.

7. Sensibilizare culturală și exprimare artistică

Exprimarea culturală cuprinde aprecierea importanței exprimării creative a ideilor, experiențelor și emoțiilor prin diverse modalități și domenii, aici incluzându-se muzica, expresia corporală, literatura sau artele plastice. Un rol deosebit revine cunoașterii moștenirii culturale locale, naționale, europene și a locului lor în lume. Abilitățile includ și capacitatea de a corela punctele de vedere creative și expresive proprii cu opiniile altora, a identifica și realiza oportunitățile sociale și economice în activitatea culturală. La baza formării unei atitudini tolerante și respectării diversității în relații stă înțelegerea unicității persoanei ca structură psihologică și social-culturală, dar și formarea identității gender.

Odată formate competențele de acceptare a individualității celuilalt, ca identitate psihologică, socială, etnică și gender, se deschide perspectiva cultivării capacității de

auto-exprimare, formare și manifestare a creativității în dezvoltarea ulterioară a relațiilor de familie, dar și a relațiilor interpersonale în general. Astfel, deschiderea spre diversitate este o condiție a dezvoltării, evoluției relațiilor interpersonale.

8. Competențe în utilizarea noilor tehnologii informaționale și de comunicare

Această competență implică utilizarea critică și cu încredere, la muncă, în timpul liber și pentru comunicare, a mijloacelor electronice. Aceste competențe se referă la gândirea logică și critică, la abilitățile de management a informației, dezvoltate de comunicare. Acestea se bazează pe competențe fundamentale în TIC: utilizarea calculatoarelor pentru găsirea, evaluarea, stocarea, producerea, prezentarea și schimbul de informație pentru comunicare și participare în rețele de cooperare prin Internet.

Această competență devine una din ce în ce mai actuală, dat fiind creșterea rolului TIC în viața adolescenților, în formarea și dezvoltarea relațiilor interpersonale și de familie, prin intermediul lumii virtuale. Totodată, actualitatea acesteia derivă și din necesitatea de a dezvolta la tineri imunitate față de informația abuzivă din mediul on-line și a dezvolta capacitatea de a interpreta critic orice gen de relații on-line. Internetul poate fi folosit și ca o metodă utilă de a găsi informații suplimentare la temele studiate în clasă.

9. Competența de comunicare în limbi străine

Comunicarea într-o limbă străină are aceleași dimensiuni ca și comunicarea în limba maternă: se bazează pe abilitatea de a înțelege, de a exprima și de a interpreta gânduri, sentimente și fapte atât pe cale orală, cât și în scris (ascultare, vorbire, lectură și scriere) într-o gamă potrivită de contexte sociale: la serviciu, acasă, în educație, în baza dorințelor sau nevoilor individului.

Comunicarea în limbile străine, de asemenea, necesită abilități precum medierea și înțelegerea interculturală. Nivelul de cunoaștere variază între patru dimensiuni (ascultare, vorbire, lectură și scris) și în diferite limbi, precum și în dependență **de originea socială și culturală**, mediul, necesitățile și/sau interesele personale. Această competență **devine una foarte importantă** în cazul formării relațiilor de familie mixte, în care partenerii trebuie să-și dezvolte și abilități de înțelegere, acceptare a particularităților lingvistice, etnice și culturale.

10. Competența matematică și competențe elementare în științe și tehnologie

Competența matematică este capacitatea de a dezvolta și a aplica gândirea matematică pentru a rezolva un șir de probleme în situațiile cotidiene. Competența matematică implică, în măsură diferită, capacitatea și disponibilitatea de a folosi moduri matematice de gândire (gândirea logică și spațială) și prezentare (formule, modele, structuri, grafice, diagrame). Competența în știință se referă la capacitatea și disponibilitatea de a utiliza blocul de cunoștințe și metodologii folosite pentru a explica lumea naturală, în vederea identificării întrebărilor și formularea unor concluzii ce se bazează pe probe. Competența în tehnologii este văzută drept aplicarea acestor cunoștințe și metodologii ca răspuns la dorințele sau nevoile umane. Competența în știință și tehnologie implică înțelegerea schimbărilor cauzate de activitatea omului și responsabilitatea individuală ca și cetățean. Dat fiind faptul că elaborarea curriculumului dat s-a bazat pe informații și argumente științifice, competența în științe și tehnologii se formează la toate temele propuse de disciplină.

III. COMPETENȚA GENERALĂ ȘI COMPETENȚELE DISCIPLINEI

La baza formării competențelor transversale stau **competențele de bază** ale disciplinelor formate și dezvoltate treptat, pe parcursul anului de învățământ. Competența de bază a disciplinei *Relații armonioase în familie este competența de a dezvolta relații de familie durabile.*

Din această competență derivă trei **competențe**:

1. *competența de a cultiva valorile familiale întru inițierea, formarea și menținerea relațiilor de familie;*
2. *competența de a relaționa asertiv în cadrul relațiilor;*
3. *competența de a preveni comportamentele de risc la etapa inițierii relațiilor.*

Competențele disciplinei trasează parcursul de formare a elevului pe perioada instructiv-educativă. Componentele se prezintă după cum sunt structurate în tabele ce urmează.

1. Competența de a cultiva valorile familiale întru inițierea, formarea și menținerea relațiilor de familie

Indicatori	Cunoștințe	Abilități
	<p>La acest nivel elevii</p> <p>Definesc conceptele „familie”, „rol în familie”, „funcții în familie”.</p> <p>Descriu perioadele de constituire și evoluție ale unei familii.</p> <p>Disting calitățile, motivația necesară la etapa inițierii relației de familie.</p> <p>Identifică multiplele aspecte ale relațiilor de familie din perspectiva interculturalității.</p> <p>Disting prevederile legale ce țin de întemeierea și menținerea familiei.</p> <p>Definesc conceptele „gen” „stereotip gender”, „rol gender”.</p>	<p>La acest nivel elevii</p> <p>Caracterizează funcțiile și rolurile în familie.</p> <p>Deduc tendințe în evoluția familiei moderne.</p> <p>Deosebesc valorile și motivația constructivă de cea distructivă în crearea unei relații de familie.</p> <p>Elaborează portretul unui partener tolerant în familia multiculturală.</p> <p>Adoptă decizii cu privire la întemeierea unei familii, ținând cont de cadrul legal.</p> <p>Disting caracteristicile de gen, stereotipurile de gen, rolurile de gen.</p>
<p>Sugestii pentru formularea sarcinilor de învățare</p>	<p>Prezentați într-un clustering conceptul de familie.</p> <p>Analizați evoluția familiei Dvs. și identificați etapele constituirii ei, precum și schimbările specifice fiecărei etape.</p> <p>Numiți factori care afectează stabilitatea relației într-o căsătorie/ la etapa inițierii relațiilor.</p> <p>Explicați cauzele multiculturalismului în familiile din societatea actuală.</p> <p>Analizați art. 1-46 din Codul familiei. Identificați aspectele legale în formarea familiei, completând tabelul SINELG.</p> <p>Identificați capacitățile și valorile specifice femeilor sau bărbaților și care din acestea sunt comune ambelor sexe.</p>	<p>Deduceți funcțiile membrilor familiei în baza situațiilor propuse.</p> <p>Argumentați asemănările și deosebirile în familia tradițională și modernă, în baza diagramei Wenn.</p> <p>Construiți Pomul valorilor unei familii în baza listei de valori pe care se bazează o relație în perioada inițierii relațiilor. Argumentați necesitatea etapei inițierii relațiilor în stabilitatea ulterioară a unei căsătorii.</p> <p>În cazul în care aveți (sau veți avea) relații cu persoane de altă cultură, stabiliți aspectele ce pot facilita comunicarea și consolidarea voastră ca viitoare familie.</p> <p>Argumentați avantajele/dezavantajele încheierii unei căsătorii și a concubinajului.</p> <p>Faceți distincție între enunțurile care reflectă genul biologic și care reflectă aspectul gender.</p>
<p>Sugestii pentru formularea situațiilor de integrare</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Organizați o dezbatere la tema „Problemele relațiilor de familie în societatea contemporană”. ✓ Completați tabelul SWOT cu referire la riscurile/beneficiile încheierii căsătoriei în adolescență. ✓ Elaborați un ziar sau o pagină de ziar ce conține surse de informare (site-uri, pagini web, cărți, reviste, oameni, instituții etc.) și informații relevante despre tema aleasă. (Titlul ziarului va trebui să reflecte domeniul investigat. Elevilor li se va cere să răspundă la întrebări, referitoare la „Condițiile și modalitatea de încheiere a căsătoriei”; „Drepturile și obligațiile personale ale soților”; „Regimul legal al bunurilor soților”). 	

Atitudini	Metode, tehnici de învățare
<p><i>La acest nivel elevii</i></p> <p>Evaluează diverse atitudini față de viața în familie.</p> <p>Argumentează rolul partenerilor în diverse etape de evoluție a familiei.</p> <p>Manifestă atitudine pozitivă față de inițierea relațiilor de familie.</p> <p>Aleg modul asertiv de relaționare în condițiile interculturalității și multiculturalității.</p> <p>Demonstrează empatie și deschidere în decizia pentru întemeierea familiei pe cale legală.</p> <p>Argumentează rolurile specific masculine și feminine.</p> <p>Acceptă particularitățile gender și egalitatea în drepturi între parteneri.</p>	<p>Conversația</p> <p>Studiu de caz</p> <p>Simulare</p> <p>Reflectare</p> <p>Incident critic</p> <p>Cinquain</p> <p>Scriere liberă</p> <p>Graficul T</p> <p>Mini-prelegere</p> <p>Discuții dirijate</p>
<p><i>Elaborați un cinquain pornind de la noțiunea „familia”.</i></p> <p><i>Prezentați într-un colaj ciclul de viață al unei familii.</i></p> <p><i>Argumentați opinia față de decizia de a întemeia o familie.</i></p> <p><i>Evaluați valorile/calitățile unui coleg în calitate de potențial partener (pe foaia de pe spatele fiecărui dintre colegi).</i></p> <p><i>Meditați la avantajele sau dezavantajele implicării voastre într-o relație, pe de o parte monoculturală, iar pe de altă parte, multiculturală.</i></p> <p><i>Evaluați rolul aspectelor legale privind siguranța personală și inițierea, menținerea relației.</i></p> <p><i>Argumentați rolul unic al femeii/bărbatului în constituirea și menținerea unei relații.</i></p>	<p>Problematizarea</p> <p>Jocul didactic</p> <p>Expunerea</p> <p>Fișă de reflecție</p> <p>Lucru cu textul</p>
<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Observați ponderea aspectului material ca valoare în trei relații de familie concrete timp de 2 săptămâni.</i> ✓ <i>Organizați întâlniri între persoane de culturi diferite pentru a stabili noi relații de prietenie.</i> ✓ <i>Participați la evenimentele culturale și sărbătorile locale, la diversele activități care sunt propuse (vizitarea muzeelor și expozițiilor).</i> ✓ <i>Elaborați o listă a instituțiilor, organizațiilor guvernamentale și nonguvernamentale, locale, naționale, regionale, internaționale care ar putea facilita deschiderea către educația interculturală.</i> 	

2. Competența de a relaționa asertiv în cadrul relațiilor

Indicatori	Cunoștințe	Abilități
	<p><i>La acest nivel elevii</i></p> <p>Definesc noțiunea de „dragoste” și „îndrăgostire”; „granițe personale”, „asertivitate”.</p> <p>Disting situații dificile/de risc în relațiile cu partenerul.</p> <p>Identifică criteriile de eligibilitate a unui partener la etapa inițierii relațiilor.</p> <p>Identifică specificul unei relații în care nu sunt respectate granițele personale.</p> <p>Identifică emoțiile de bază specifice ființei umane.</p> <p>Descriu abilitățile emoționale și comunicative specifice relaționării asertive în familie.</p> <p>Identifică modalitățile de soluționare a conflictelor în relație.</p>	<p><i>La acest nivel elevii</i></p> <p>Realizează distincția între „dragoste” și unele manifestări care sunt interpretate ca fiind „manifestări ale dragostei”.</p> <p>Rezolvă probleme și iau decizii în situații dificile ale relației.</p> <p>Identifică obstacole apărute în procesul de intercunoaștere în relație.</p> <p>Deduc modalități de stabilire a hotarelor individuale în relație.</p> <p>Autoreglează emoțiile personale.</p> <p>Exprimă asertiv emoțiile.</p> <p>Formulează mesaje asertive în situații concrete.</p> <p>Rezolvă situații conflictuale în relații.</p>
<p>Sugestii pentru formularea sarcinilor de învățare</p>	<p>Identificați relații, bazate pe îndrăgostire sau dragoste.</p> <p>Identificați ce dificultăți întâmpină fiecare partener în situația descrisă în text, propuneți strategii comportamentale pentru fiecare caz în parte.</p> <p>Enumerați calitățile individuale ale partenerului, considerate esențiale pentru o bună relaționare.</p> <p>Identificați libertățile și angajamentele la etapa inițierii relațiilor.</p> <p>Evaluati gradul de acceptabilitate în societate a emoțiilor din lista/imaginile propuse.</p> <p>Enumerați reguli/principii de a comunica eficient cu cei din jur, în mod special cu un potențial partener.</p> <p>Caracterizați modalitățile de rezolvare a conflictelor în relațiile interpersonale.</p>	<p>Deduceți caracteristicile specifice îndrăgostirii și dragostei.</p> <p>Evaluati riscurile și rezolvați problema dată în baza strategiei FAST.</p> <p>Identificați obstacolele intercunoașterii în situații simulate și autentice.</p> <p>Transformați afirmațiile propuse în unele ce reflectă poziția unei persoane care respectă granițele individuale ale celuilalt.</p> <p>Elaborați algoritmul de exprimare asertivă a emoțiilor negative.</p> <p>Caracterizați conceptele de asertivitate, pasivitate și agresivitate.</p> <p>Formulați mesaje asertive în simulări/joc de rol.</p> <p>Elaborați algoritmul de rezolvare a conflictului pentru un studiu de caz.</p>
<p>Sugestii pentru formularea situațiilor de integrare</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Scrieți o scrisoare unei persoane, în care să-i vorbiți despre calitățile ei care vă deranjează din punctul de vedere al unui partener, al avantajelor acestor calități în dezvoltarea personalității sale. ✓ Aplicați modelul de comunicare asertivă în comunicarea cu prietenii, relaționarea cu persoanele de sex opus în situații ce țin de exprimarea unui refuz, unei nemulțumiri, exprimarea unei emoții negative și evaluarea eficienței personale în astfel de situații. 	

Atitudini	Metode, tehnici de învățare
<p><i>La acest nivel elevii:</i></p> <p>Autoevaluează obiectiv implicarea atitudinală în relațiile interpersonale.</p> <p>Reevaluează propria experiență de relaționare interpersonală.</p> <p>Manifestă respect față de calitățile individuale ale unui potențial partener.</p> <p>Manifestă o atitudine pozitivă față de spațiul personal și al celorlalți.</p> <p>Evaluează obiectiv exprimarea emoțiilor în relațiile cu ceilalți.</p> <p>Demonstrează asertivitate în relație.</p> <p>Sensibilizează persoanele din jur spre un comportament asertiv.</p> <p>Reevaluează propria modalitate de a reacționa în situații de conflict.</p>	<p>Studiu de caz</p> <p>Dezbateră</p> <p>Jocul de rol</p> <p>Reflectarea</p> <p>Lucru cu textul</p> <p>Panel</p> <p>Lectură ghidată</p> <p>Învățarea prin descoperire</p> <p>Prezentarea spontană</p> <p>Problematizarea</p> <p>Jocul didactic</p> <p>Discuție dirijată</p> <p>Știu - Vreau să știu –Învăț</p> <p>Argumente în 4 pași</p>
<p>Argumentați profunzimea relațiilor în care sunteți implicat într-o scriere reflexivă.</p> <p>Elaborați argumente prin care să convingeți semenii să fie responsabili în situațiile dificile/de risc pentru viitoarea familie.</p> <p>Argumentați importanța intercunoașterii în dezvoltarea relațiilor într-o pagină de ziar.</p> <p>Elaborați un colaj în care să prezentați importanța spațiului personal în relație.</p> <p>Elaborați un pliant prin care să sensibilizați comunitatea, având ca tematică „Comunicarea asertivă – reușita ta în relații” sau „Emoțiile”.</p> <p>Exprimați atitudinea față de diferite modalități de soluționare a situațiilor conflictuale într-o scriere reflexivă.</p>	<p>Turul Galeriei</p> <p>Scrisoarea</p> <p>Graficul T</p> <p>Gândește-Perechi- Prezintă (GPP)</p> <p>Fișa de reflecție</p> <p>Semaforul</p> <p>Povestea educativă</p>
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Rezolvați o situație conflictuală din perspectiva unei comunicări asertive. ✓ Observați unui colegi într-o situație reală de relaționare cu persoane de sex opus și oferiți un feed-back constructiv referitor la capacitatea lor de a relaționa asertiv și a-și valorifica potențialul individual în această relație. ✓ Stabiliți tipul granițelor între el - ea, parteneri - familia extinsă, într-un cuplu pe care îl cunoașteți. 	

3. 3.Competența de a preveni comportamentele de risc la etapa inițierii relațiilor

Sugestii	Cunoștințe	Abilități
Indicatori	<p><i>La acest nivel elevii</i></p> <p>Definesc noțiunile de agresivitate, violență, situații de conflict.</p> <p>Enumeră semnele manipulării și controlului la etapa inițierii relațiilor de familie.</p> <p>Descriu strategii de <i>încetare a relațiilor</i> abuzive într-un mod securizat.</p> <p>Identifică fazele relației violente și tipurile violenței în familie.</p> <p>Cunosc procedura de intervenție în cazuri de violență <i>în familie în calitate de membru al comunității</i>.</p> <p>Identifică responsabilitățile instituțiilor locale și ale ONG-urilor specializate în soluționarea cazurilor de violență.</p>	<p><i>La acest nivel elevii</i></p> <p>Disting situațiile care reflectă agresiunea în situații simulate și autentice.</p> <p>Identifică semnele manipulării și controlului la etapa inițierii relațiilor de familie în cazuri de abuz.</p> <p>Aplică algoritmul de încetare a relațiilor abuzive într-o formă securizată.</p> <p>Caracterizează specificul violenței în familie.</p> <p>Deduc fazele relației violente și tipurile violenței în familie în baza unor situații concrete.</p> <p>Planifică modalități eficiente de intervenție în cazuri de violență.</p>
Sugestii pentru formularea sarcinilor de învățare	<p>Redați noțiunile de <i>agresivitate, violență, conflict</i> prin desen, poezie, grup statuar.</p> <p>Identificați caracteristicile manipulării și controlului la etapa inițierii relațiilor.</p> <p>Analizați studii de caz și identificați pașii care trebuie întreprinși pentru a pune capăt unei relații abuzive la etapa inițierii relațiilor.</p> <p>Enumerați formele și caracteristicile specifice violenței în familie.</p> <p>Identificați responsabilitățile instituțiilor locale/ONG-urilor specializate în prevenirea și combaterea violenței în familie.</p>	<p>Distingeți situații de conflict și violență în cazurile propuse.</p> <p>Deduceți semnele de manipulare și control la etapa inițierii relațiilor în baza situațiilor propuse.</p> <p>Elaborați un algoritm de a pune capăt unei relații abuzive la etapa inițierii relațiilor.</p> <p>În baza exploziei stelare, deduceți tipurile de violență în familie.</p> <p>Identificați tipurile de violență în baza studiului de caz sau dintr-o listă cu caracteristici.</p> <p>Realizați o scriere reflexivă, adresată autorităților sau serviciilor în prevenirea și combaterea violenței în care veți descrie modalități eficiente de intervenție în cazuri de violență.</p>
Sugestii pentru formularea situațiilor de integrare	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Organizați o dezbatere în urma vizionării și analizei unui film tematic. ✓ Creați un pliant „Stop violență!” și distribuiți-l în comunitate. ✓ Realizați un sondaj de opinie la tema „Comportamente de risc la etapa inițierii relațiilor de familie”. ✓ Realizați o mică cercetare în comunitate privind consecințele comportamentelor de risc la etapa inițierii relațiilor de familie. ✓ Aplicați 2-3 strategii de soluționare a conflictului și formulați concluziile corespunzătoare. ✓ Realizați lista autorităților și serviciilor responsabile de prevenirea și combaterea violenței în familie. ✓ Elaborați și prezentați planul de acțiune privind soluționarea unui caz de violență în familie. 	

	Atitudini	Metode, tehnici de învățare
<p>gresivitate, violență, con-</p> <p>controlului la etapa iniți-</p> <p>concrete de risc.</p> <p>relațiilor abuzive într-o</p> <p>ei în familie.</p> <p>tipurile de violență în</p> <p>crete.</p> <p>intervenție în cazuri de</p>	<p><i>La acest nivel elevii</i></p> <p>Manifestă interes de a se informa despre riscu-</p> <p>rile abuzului într-o relație.</p> <p>Își asumă responsabilitate pentru propriul</p> <p>comportament în relații.</p> <p>Exprimă atitudine intolerantă față de un com-</p> <p>portament violent la etapa inițierii relațiilor.</p> <p>Exprimă atitudine intolerantă față de violența</p> <p>în familie.</p> <p>Intervine eficient și securizat în cazuri de</p> <p>violență în familie.</p>	<p>Lectura intensivă</p> <p>Discuția dirijată</p> <p>Brainstorming</p> <p>Problematizarea</p> <p>Linia valorilor</p> <p>Studiu de caz</p> <p>Dezbaterea</p> <p>Jocul didactic</p> <p>Turnul Galeriei</p> <p>Explozia stelară</p> <p>Studiu de caz</p>
<p>violență în baza situațiilor</p> <p>și abuz la etapa inițierii</p> <p>use.</p> <p>capăt unei relații abuzive</p> <p>ți caracteristicile specifice</p> <p>n familie în baza unui</p> <p>diverse acțiuni violente.</p> <p>sată unui prestator de</p> <p>rea violenței în familie,</p> <p>iciente de intervenție în</p>	<p>Evaluati comportamentele de risc pentru</p> <p>relațiile de familie.</p> <p>Prezentați consecințele unui comportament</p> <p>abuziv la etapa inițierii relațiilor.</p> <p>Promovați comportamentele asertive la etapa</p> <p>încheierii relațiilor prin elaborarea unui pliant.</p> <p>Evaluati propriul comportament și potențialele</p> <p>riscuri pentru relaționarea cu un eventual/ă</p> <p>prieten/ă.</p> <p>Elaborați un eseu la tema “Spune NU violenței</p> <p>în familie.”</p>	

lor” printre colegi/in comunitate.

c la etapa inițierii relațiilor.

oare privind eficiența acestora.

enței în familie, la nivel local și național.

omunitate.

IV. REPARTIZAREA TEMELOR PE CLASE ȘI UNITĂȚI DE TIMP

4.1. Administrarea disciplinei (varianta interdisciplinară în contextul Curriculumului de Educație civică, ciclul liceal)

Educație civică	Subcompetențele disciplinei	Teme recomandate de disciplina	Clasa	Nr. de ore
Module	<i>Relații armonioase în familie</i>			
I. Omul – ființă socială	<i>Proiectarea acțiunilor de menținere a relațiilor interpersonale durabile.</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Familia ca instituție socială. Roluri și valori în familia tradițională. Tendințe în evoluția familiei moderne. ✓ Valori și mentalități în ce privește familia. Ce înseamnă o familie fericită. ✓ Dinamica relației de familie. Alegerea partenerului și etapa de inițiere a relației. ✓ Semne ale manipulării și abuzului la etapa inițierii relației. 	X-a	4
III. Viața și sănătatea	<i>Justificarea importanței echilibrului emoțional.</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Inteligența emoțională – cheia succesului în relație. 		2
I. Omul – ființă socială	<i>Formularea judecăților de valoare cu referire la importanța comunicării constructive.</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Angajament și responsabilitate în relație. ✓ Adaptare și acomodare, stabilitate și instabilitate. Rolul granițelor în relație. ✓ Dialogul în relație – arta de a vorbi, a asculta și a înțelege partenerul. ✓ Disensiuni și conflicte în relație. 	XI-a	5
II. Legea – instrument de protecție a persoanei	<i>Identificarea soluțiilor prin prisma legii a situațiilor din domeniul dreptului familiei.</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Cuplu, familia și aspecte legale. 		1

III. Viața și sănătatea	Identificarea mecanismelor legale de protecție a sănătății.	✓ Strategii de încheiere a relațiilor abuzive.		1
I. Omul – ființă socială	Formularea judecăților de valoare referitor la unitate și diversitate.	✓ Interculturalitate și multiculturalitate în relație. ✓ Cunoașterea reciprocă între parteneri.	XII-a	2
II. Legea – instrument de protecție a persoanei	Identificarea valorilor pe care le protejează/ promovează dreptul penal, dreptul administrativ.	✓ Intervenții în cazuri de violență în familie.		1

4.2. Administrarea disciplinei (varianta interdisciplinară în contextul Curriculumului de dirigenție, ciclul liceal)

Obiectivele de referință Curriculum de dirigenție Module	Obiective de referință	Teme recomandate de disciplina <i>Relații armonioase în familie</i>	Clasa	Nr. de ore
<i>Persoana și identitatea sa.</i> Formarea conceptului de sine.	<i>A demonstra, prin exemple din cotidian, importanța identității – umane, etnice, culturale, civice, individuale – pentru afirmarea demnității persoanei.</i> <i>A explica noțiunea „identitate de gen”.</i> <i>A exprima în cuvinte proprii esența rolurilor de gen ale persoanelor.</i>	✓ Interculturalitate și multiculturalitate în relație. ✓ Formarea și menținerea relațiilor din perspectiva de gen.	X-a	3
Cultura dorințelor. Formarea trebuințelor de autorealizare.	<i>Exprimarea opiniei privitor la importanța dragostei/ iubirii, ca valoare pentru autorealizare.</i>	✓ Subtilitățile pasiunii, îndrăgostirii, iubirii. ✓ Dinamica relației de familie. Alegerea partenerului și etapa de inițiere a relației.		2

<p>Cultura auto-managerială. Formarea abilităților de auto-management.</p>	<p>A discerne limita stăpânirii emoțiilor.</p> <p>A explica esența maturității persoanei.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Angajament și responsabilitate în relație. ✓ Inteligența emoțională – cheia succesului în relație. 		2
<p>Formarea conceptului de sine.</p>	<p>A dovede opțiuni pentru valorile „familia” și „patria..</p> <p>Să demonstreze că formarea continuă este o cale spre autorealizare</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Familia ca instituție socială. Roluri și valori în familia tradițională. Tendințe în evoluția familiei moderne. 	XI-a	1
<p>Formarea abilităților de auto-management.</p>	<p>A analiza comportamentul din perspectiva manifestărilor maturității și imaturității.</p> <p>A-și stabiliza idealul de viață.</p> <p>A elabora un proiect individual de realizare a idealului de viață.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Valori și mentalități în ce privește familia. Ce înseamnă o familie fericită. 		1
<p>Persoana și identitatea sa. Formarea conceptului de sine.</p>	<p>A demonstra abilități de a stabili relații partenieriat de gen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Cunoașterea reciprocă între parteneri. 	XII-a	3
<p>Formarea trebuințelor de autorealizare.</p>	<p>A dovede responsabilitate personală pentru rezultatele realizării proiectelor individuale.</p> <p>A manifesta motivație pentru perfecționare și formare continuă.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Adaptare și acomodare, stabilitate și instabilitate. Rolul granițelor în relație. ✓ Dialogul în relație – arta de a vorbi, asculta și înțelege. ✓ Disensiuni și conflicte în relație. 		3

Formarea abilităților de auto-management.	<p>A manifesta maturitate în cotidian.</p> <p>A-și monitoriza proiectul individual de realizare a idealului/scopului de viață.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Semne ale manipularii și abuzului la etapa premaritală. ✓ Strategii de încheiere a relațiilor abuzive. ✓ Intervenții în cazuri de violență în familie. 		3
--	--	--	--	----------

4.3. Administrarea disciplinei (varianta: disciplină opțională sau extracurriculară pentru clasele a X-a – XII-a)

Competențe	Teme recomandate de disciplina <i>Relații armonioase în familie</i>	Nr. de ore
Competența de a cultiva valorile familiale întru inițierea, formarea și menținerea relațiilor de familie.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Familia ca instituție socială. Roluri și valori în familia tradițională. Tendințe în evoluția familiei moderne. 2. Valori și mentalități în ce privește familia. Ce înseamnă o familie fericită. 3. Dinamica relației de familie. Alegerea partenerului și etapa de inițiere a relației. 4. Interculturalitate și multiculturalitate în relație. 5. Formarea și menținerea relației din perspectiva de gen. 6. Cuplul, familia și aspecte legale. 	12

<p>Competența de a relaționa asertiv în cadrul relațiilor.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 7. Angajament și responsabilitate în relație. 8. Subtilitățile pasiunii, îndrăgostirii, iubirii. 9. Cunoașterea reciprocă între parteneri. 10. Adaptare și acomodare, stabilitate și instabilitate. Rolul granițelor în relație. 11. Dialogul în relație – arta de a vorbi, a asculta și a înțelege partenerul. 12. Disensiuni și conflicte în relație. 13. Inteligența emoțională – cheia succesului în relație. 	<p>14</p>
<p>Competența de a preveni comportamentele de risc la etapa inițierii relațiilor.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 14. Semne ale manipulării și abuzului la etapa premaritală. 15. Strategii de încheiere a relațiilor abuzive. 16. Violența în familie: forme, cauze, efecte. Caracterul ciclic al violenței. 17. Intervenții în cazuri de violență în familie. 	<p>8</p> <p>Total: 34 ore</p>

V. SUGESTII METODOLOGICE

Acest curs este axat pe formarea unor competențe de relaționare nonviolentă în familie prin încurajarea unor schimbări de comportament la toate cele trei niveluri: *cunoștințe, abilități, atitudini*. Acestea, fiind exersate și integrate în situații diferite, vor contribui la schimbări calitative ale comportamentului emoțional-ati-tudinal al elevilor.

În procesul instructiv-formativ cadrele didactice vor asigura o învățare auten-tică și contextuală. Profesorul și elevii vor avea un raport de parteneriat datorită utilizării, cu preponderență, a metodelor interactive.

Competența de bază și competențele specifice vor fi formate/dezvoltate pe parcursul tuturor orelor prevăzute pentru realizarea demersului didactic. În funcție de specificul grupului de elevi și de nevoile acestora, demersul de învățare se poate extinde sau aprofunda.

Organizarea și derularea activităților se va realiza și se va ține cont de următoarele aspecte:

- ✓ ***abordarea integrativă a problematicii***, pe care o propune disciplina; drept urmare, competențele dezvoltate în cadrul disciplinei au rolul de a forma noi atitudini și valori de relaționare, concepute ca un proces aflat în continuă des-fășurare;
- ✓ ***schimbarea rolului profesorului, perceput ca facilitator, ghid, mediator***, că-ruia îi revine misiunea să asiste elevii în alcătuirea unui repertoriu de scenarii alternative, cu funcție adaptativă, ca răspuns la dificultățile de relaționare in-terpersonală;
- ✓ ***caracterul specific al activităților dobândesc pe alocuri valențele unui proces de consiliere de grup***; aceasta presupune construirea unei relații speciale între profesor și elevi, relație bazată pe încredere, responsabilitate, confidențialitate și respect reciproc;

- ✓ **accentul pus pe latura formativă a demersului didactic îi implică direct pe elevi în actul propriei lor învățări;** participând activ/interactiv la actul propriei lor formări, are loc dezvoltarea personală sub ghidarea și susținerea profesorului;
- ✓ **activitățile de învățare vor fi abordate în contexte specifice** (familiale, relaționare cu semenii, de școală etc.) și vor avea ca finalitate soluționarea/clarificarea unor probleme concrete de relaționare ca rezultat al obținerii unor competențe.

Conținuturile curriculare se vor realiza prin activități propuse în cadrul unor scenarii didactice atractive, dinamice, care să îmbine activitatea individuală și frontală cu cea în perechi sau în grup.

Scenariile didactice vor fi structurate pe modelul: **Evocarea, Realizarea Sensului, Reflecția, Extinderea (ERRE)**. Grație cadrului ERRE, este valorificată experiența anterioară a elevilor la fiecare temă, prin identificarea pre-condițiilor necesare pentru a motiva și implica activ elevii în procesul de învățare. Informațiile noi sunt prelucrate activ în timpul orei. La etapa de *Evocare* elevul își amintește ce știe despre un anumit subiect, începe să se gândească la subiectul pe care în curând îl va examina în detalii. *Realizarea sensului* este etapa în care cel care învață vine în contact cu noile informații sau idei, are loc formarea competențelor de bază și specifice. La etapa de *Reflecție*, accentul este pus pe exersarea comportamentelor constructive în baza noilor cunoștințe, abilități și atitudini. La etapa *Extindere* elevii vor avea posibilitatea să învețe din propria experiență și din experiența colegilor. Ei vor analiza cazuri și situații concrete și vor învăța să aplice tehnici eficiente de relaționare.

Scenariul didactic va urmări utilizarea metodelor de lucru active, interactive, centrate pe elev. Se va lucra individual și pe grupe, în funcție de natura activității. Sugerăm ca pre-achizițiile anterioare ale elevilor să fie valorificate prin intermediul unor activități de tipul: *Scriere liberă „Știu – vreau să știu – am învățat”*, *„Jurnalul cu dublă intrare”*.

Pe lângă metodele cu un înalt grad de aplicabilitate, menționate în concepția metodologică a celor trei competențe specifice, sugerăm valorificarea pe larg a activităților pentru formarea competențelor, cum ar fi: *participare în pregătirea galeriei foto; redactarea unui articol despre relațiile interpersonale, problemele adolescenților; pregătirea și prezentarea unui discurs structurat sau a unui plan de acțiune despre soluționarea unui caz de violență în comunitate; prezentarea unui ghid în care vor fi propuse modalități de menținere a relațiilor armonioase sau soluționare a conflictelor interperso-*

nale prin negociere și compromis; participarea în cadrul unor dezbateri în clasă, școală, unde vor fi puse în discuție diverse subiecte; realizarea unui raport foto/video despre participarea în cadrul unor conferințe, mese rotunde sau expoziții tematice etc., realizarea de sondaje, previziuni, interviuri; proiecte de grup privind managementul timpului și al priorităților; întocmirea de jurnale, ziare.

Recomandăm și utilizarea diverselor tipuri de *activități extrașcolare* cum ar fi:

- *activități de participare la luarea deciziilor în clasă/școală/comunitate (consilii școlare, parlamentele copiilor etc.);*
- *acțiuni civice în comunitate (vizite, excursii, schimburi între școli, acțiuni de sprijin pentru persoanele defavorizate, activități de voluntariat, campanii de informare etc.);*
- *acțiuni de organizare eficientă a timpului liber în grup (cercuri, cluburi, asociații, grupuri de interese etc.).*

VI. SUGESTII DE EVALUARE

În cadrul disciplinei „Relații armonioase în familie”, evaluarea va urmări stimularea *autorefecției, autoevaluării, metacogniției, autocontrolului, autoreglării, percepției eficacității personale*, dar, mai ales, integrarea competențelor noi formate în viața personală și în mediul social concret.

Evaluarea elevilor trebuie să aibă în vedere atât nivelul de dobândire a competențelor specifice, cât și modul în care aceștia se raportează la activitatea de învățare prin atitudinile și comportamentele exprimate. **Evaluarea inițială** va dobândi valențele unei analize de nevoi, iar aceasta va orienta întregul demers metodologic, precum și adaptarea conținuturilor tematice la nevoile elevilor din clasa dată. **Evaluarea formativă** va fi una predominant calitativă. Va fi astfel planificată și organizată, încât să pună accent pe evaluarea proceselor de învățare, a competențelor achiziționate, a progresului realizat, a produselor activității elevilor, să permită elevilor să demonstreze noi acțiuni, să încerce noi experiențe de relaționare, astfel accentuând aplicabilitatea disciplinei date.

Elementul de bază al acestui curriculum îl reprezintă deschiderea spre contextul social, adică aprecierea nu doar a cunoștințelor obținute și a capacităților formate la ore, ci și a acțiunilor întreprinse în familie, grupurile de semeni, în localitate. Este important ca strategiile de evaluare propuse să posede conotație motivațională de învățare și schimbare a comportamentului în relațiile interpersonale. Să propună elevilor să estimeze acțiunile din perspectiva rolului de potențial partener activ și responsabil, informat și pregătit pentru formarea relațiilor de familie sănătoase.

Dat fiind specificul subiectelor abordate și caracterul predominant formativ al acestora, o atenție deosebită se va acorda *autoevaluării*, iar cadrele didactice vor avea mai mult rolul unui facilitator: prezentarea sarcinilor de formare și crearea atmosferei corespunzătoare pentru formare și interpretare. De aceea este important ca elevii să cunoască criteriile de evaluare pentru a putea reflecta asupra performanțelor obținute și pentru a găsi modalitățile proprii de progres. E foarte important ca profesorii să comunice permanent criteriile și procedurile de evaluare.

Astfel, se propune utilizarea următoarelor **strategii de evaluare**:

- *observarea sistematică (pe baza unei fișe de observare);*
- *utilizarea unor fișe individuale de (auto)evaluare;*
- *exprimarea ideilor și a argumentelor personale prin postere, desene, colaje, eseuri;*
- *activitățile practice în clasă, școală, comunitate;*
- *jurnalul reflexiv;*
- *3x2x1 etc.*

Evaluarea succeselor elevilor poate fi realizată, de asemenea, și prin utilizarea metodelor complementare de evaluare: *investigația, proiectul, portofoliul*. Acestea permit profesorului să analizeze direct activitatea elevului, să evalueze procesul prin care se ajunge la anumite rezultate/produse finale materializate în competențe. Utilizarea metodelor alternative de evaluare încurajează elevii în construirea cunoștințelor și creează un climat favorabil învățării.

Evaluarea sumativă se va realiza din perspectiva strategiilor centrate pe elev și pe competențele dobândite de acesta. Evaluarea sumativă este un instrument prețios pentru cadrul didactic, furnizându-i acestuia datele necesare pentru a-și modifica, transforma, adapta demersul educațional viitor, în funcție atât de conținutul și substanța a ceea ce trebuie învățat, cât și de capacitățile, atitudinile și dispozițiile elevilor față de procesul de învățare.

VII. REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Cartaleanu T., Cosovan O. ș.a. Formarea de competențe prin strategii didactice interactive. Chișinău, Centrul Educațional Pro Didactica, 2008.
2. Cunoașterea elevului: consiliere și orientare. Ghid metodologic pentru formarea cadrelor didactice din învățământul preuniversitar. Chișinău, IȘE, 2007.
3. Dinu M. P. Povestiri despre gen. Modul de consiliere și orientare. Slatina, 2008.
4. Eșanu R., Goras-Postică V., Sclifos L., Solovei R. Integrare europeană pentru tine. Ghid metodologic pentru profesori. Centrul Educațional Pro Didactica, Chișinău, 2009.
5. Ghid de implementare a curriculumului modernizat pentru treapta liceală (la diferite discipline). Ministerul Educației al Republicii Moldova, Proiectul „Educație de calitate în mediul rural din Republica Moldova”. Cartier, Chișinău, 2010.
6. Giblin L. Cum să dobândeți încredere și putere în relațiile interumane. Colecția Curtea Veche, București, 2006.
7. Guțu V., Achiri I. Evaluarea curriculumului școlar. Ghid metodologic. IȘE, Chișinău, 2009.
8. Guțu V. Cadrul de referință al Curriculumului național. Ghid de implementare a Curriculumului modernizat. Chișinău, 2007.
9. Guțu VI. (coord.). Educația centrată pe cel ce învață. Ghid metodologic. CEP USM, Chișinău, 2009.
10. Ionescu M. Demersuri creative în predare și învățare. Presa Universală Clujeană, Cluj, 2000.

11. Jeannie L., Steele, Kurtis S. Meredith, Charles Temple. Lectura și scrierea pentru dezvoltarea gândirii critice, vol. I. Publicație a Centrului Educația 2000+.
12. Legea Republicii Moldova „Cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie” nr. 45-XVI din 1 martie 2007 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr. 55-56, art. 178).
13. Materiale de suport pentru predarea drepturilor copilului în cadrul disciplinei „Educația civică” (Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului), Chișinău, 2012 (site-ul [www.edu.md, http://childrights.md/](http://childrights.md/)).
14. Ministerul Educației al Republicii Moldova. Educația civică. Ghid de implementare a curriculumului modernizat pentru treapta liceală. Chișinău, 2010.
15. Ministerul Educației al Republicii Moldova, Educația civică. Curriculum pentru învățământul liceal (clasele X-XII), Chișinău, 2010.
16. Mircea Bețiu, Veronica Crețu, Nicolae Crețu. Ghidul profesorului pentru cursul opțional „Decizii pentru un mod sănătos de viață”, 2010
17. Mischnick Ruth, Transformarea nonviolentă a Conflictelor. Manual de training pentru un curs de formare a formatorilor. Bratislava/Slovenia, 2007.
18. Moldovanu I., Tomșa S. și col. Monitorizarea și evaluarea activităților cu tinerii. Ghid pentru tineri și profesioniști care lucrează cu tinerii. Centrul Național de Resurse pentru Tineri, Chișinău, 2006.
19. Problema violenței domestice în Republica Moldova – realități și perspective. Ediție tematică a Centrului Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii „La Strada”, 2008.
20. Să lucrăm împreună – formarea comportamentului copiilor cu ajutorul disciplinei pozitive. Organizația „Salvați Copiii”, Speed Promotion, București, 2006.

imprinted

Se distribuie gratuit.